

ZGODNJA DANICA.

KATOLIŠK CERKVEN LIST.

»Danica« izhaja vsak petek na celi poli in veljá po pošti za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vinarjev, za četrt leta 2 kroni. V tiskarni sprejemana za celo leto 6 kron, za 1/2 leta 3 krone, za 1/4 leta 1 krono 50 vin., ako bi bil petek praznik. izide »Danica« dan poprej.

Tečaj LIV.

V Ljubljani, 8. februarija 1901.

List 6.

Od Rima ne!

(Poleg nemškega.)

Zakličimo katoličani:
Na skali zidan Rim stoji;
Komur je Peter-skala, var,
Ne uniči ga noben vihar;
Naj divje pluskajo valovi
In hrumno zabučé gromovi.
Zato zadóni krepki glas,
Tja v daljni svet, tja v mesto, vas:
Med krívnike, med zmóte ne,
Od Rima ne!

Od Rima ne!

To geslo naše bode naj,
Doni naj nam iz kraja v kraj.
Le cerkvi stalo je močnó,
Zeleno ona je drevo;
I če kak suhi list odpade,
Poganjajo koj veje mlade;
Če vzburi grom je stresujoč,
Drevo varuje Božja moč.
Zatorej naj naš spev doni,
Doni krepko na vse strani,
Če tudi peklo se odpre:
Od Rima ne!

Od Rima ne!

To kličimo srčno vsikdar,
Vsaj gre za vero, Božji dar.
Z Očetom svetim združeni
Ne bomo se pogubili.
Sam Jezus je obljubo dal,
Da bo pri cerkvi zmir ostal;
Trdnôbo cerkev le ima
Do konca — vladati — svetá.
Le Cerkev izveliča vse; —
Zato prisega glási se:
Od Rima ne!

Radoslav Silvester.

Cerkve in zvonovi v dekaniji Kranj.

(Dalje.)

XVI.

Šmartin pri Kranju.

Podružnice.

3. Breg.

Nad pečinami, med katerimi se v globokih tolmunih vije bistra Sava, stoji sredi hladnega gozda cerkev **Materé božje** na Bregu. Da-si ni znana daleč na okrog, imajo jo vsaj bližnji sosedge za božjo pot, kamor radi zahajajo o vsaki izvanredni potrebi. Miren, samotén kraj je kakor nalašč izbran za pobožno molitev. — Pač so se nekedaj posebno v takih goščavah skrivali postopači ter vznemirjali z beračenjem ali celo nasilstvom pridne kmetovalce, a danes ni slišati več o njih.*)

Da-si češčenje Materé božje v minolih stoletjih ni bilo tako razširjeno kakor danes, nahajamo vendar v šmartinski župniji že leta 1445 znamenito Marijino bratovščino „Fraternitas purificatae“, katero je ustanovil takratni župnik in poznejši ljubljanski škof Žiga plem. Lamberg. Potrdil jo je papež Evgenij IV. (1431—1447) ter obdaroval s popolnimi odpusteki, ki so se dobivali praznik bratovščine na svečnico, v dan vstopa in v dan smrti. Drugo bratovščino z imenom „Bruderschaft unsser lieben Frauen in St. Märten vor Crain-

*) Šmartinski župnik Jurij Kalan (1822—1844) jih opisuje l. 1831 z besedami: »Herumstreichendes arbeitsscheues Gesindel — rakovnazhi genannt — welche dem armen Landmann das Almosen abtrotzen und es dann in den Wirthshäusern vergäuden«.

burg" je vpeljal župnik Filip Terpin leta 1662, odobril pa papež Aleksander VII. (1655—1667). Bila je precej imovita lastnica 2 1/2 posestev (Gült), za katera je plačevala vsako leto krog 35 gld. davka. Iz tega lahko sklepamo, da je imela tudi Mati božja na Bregu že od nekedaj častilcev dovolj, kakor jih ima še sedaj. To spričujejo tudi zahvalne podobe, vi-seče na stenah svetišča. Stranska dva oltarja sta posvečena sv. Ahaciju (evangeljska stran) in sv. Lovrencu (listna stran). Vsi trije oltarji so izdelani leta 1687 v bogato okrašenem barok-slogu, 1891 pa lično prenovljeni. Ladija z ravnim lesenim stropom, je dobila zidan obok leta 1874. — Naj omenimo še podolgovate slike na steni ladije. Kaže nam vas Breg v ognju, iz vasi gre ljudstvo s procesijo v cerkev. Bilo je nedeljo med osmino sv. Rešnjega Telesa l. 1717, ko so obhajali Brežanje cerkveno „žegnanje“. V vaški gostilni je mladina dobre volje pri plesu in pijači. Kar vdari strela v hišo, vse beži na prosto, ogenj se širi dalje in kmalu je vsa vas v plamenu. Vsled te nesreče so ljudje zaobljubili, da ne bodo nikdar plesali v nedeljo cerkvenega posvečenja. Obljube jih spominja napis na sliki: *Voto in dedicatione non saltandi pie vos obligastis Rannenses*. Črke, s katerimi se zaznamujejo številke, dajejo letnico 1717.

V prostornem stolpu vise štiri zvonovi s premerom 141 : 101 : 86 : 64 cm. Veliki ima mo-gočni d, ostali trije so melodiško vbrani v zaporedni vrsti g—a—h = 1. 2. 3

Veliki tehta 25 stotov in 80 funtov. Kupili so ga l. 1897 od cerkve sv. Jakoba v Ljubljani, ko je dobila leta novo težje zvonilo. Večino stroškov so prevzeli seveda Brežanje sami; nekoliko so jim pomagali tudi okoličani, ki so sedaj zelo ponosni, da imajo tak imeniten zvon v bližini. Sv. Jakobu ste ta zvon darovali l. 1788 Rozalija Kariš in Marija Rosenkranz, posvetil ga je pa nadškof Mihael baron Brigido. To je bilo njegovo prvo škofovsko opravilo v Ljubljani. Na zvonu so reliefi: Križ, Marija s sklenjenima rokama, sv. Josip, sv. Jakob s popotno palico. Ob vratu se čitajo besede: S JACOBE ORA PRO NOBIS.

Drugi s težo 10 stotov in 56 funtov. Križ, sv. Jurij na konju. Iz Albert Samassove livarne l. 1867.

Tretji ima 6 stotov in 13 funtov. Križ, Marija obdana s sijajem in z zvezdami okoli glave. Iz Albert Samassove livarne l. 1870.

Četrty je zgodovinsko važen podolgovat zvon z letnico 1530. Vliil ga je Franciscus Patavinus, kakor nam pravi napis ob klobuku z gotskimi malimi črkami, med katerimi se nahaja šestero križcev: ✠ iesus ✠ maria ✠ opus ✠ francisci ✠ patavini ✠ MCCCCIII Pod napisom je majhena okroglasta podoba, ki predstavlja sv. tri kralje, nesoče darove

Odrešeniku. Na drugi strani je škof z mitro in s pastirsko palico Mogoče, da je bil zvon kedaj last-nina cerkve v srednjem Bítinju, ki je posvečena sv. Uršuli in sv. tem kraljem. Prvih pet črk letnice (MCCC) je tolmačil pisatelj neke slovenske knjige za besedo Wregg (WREGG), čemur se ne čudimo tako preveč, ker se male gotske črke semtrtje težko čitajo na starih zvonovih. Toda dotični preiskovalec, ki je razkosal letnico v dva dela, moral bi bil ome-niti ostanka CIII Zamolčal ga je seveda zato, ker ni vedel ž njim ničesa početi; pač pa dostavlja, da ni nikjer letne številke! K sreči je zmota tako očitna, da je ni težko spoznati.

Ta zvon ima štiri leta mlajšega in nekoliko večjega brata, s katerim zvonijo romarji v cerkvi na blejskem otoku. Tudi tega je vliil Franciscus Patavinus in sicer l. 1534 s premerom 66 cm. Gledé tako častitih spomenikov v naši deželi, nam je pač dolžnost, da ohranimo te starine do naj-skrajnejšega časa. Veliko znamenitih reči se je že poizgubilo in pokončalo, skrbimo torej, da ostane vsaj nekaj ohranjenega potomcem. Nemci znajo bolje ceniti in varovati imenitne stare ostanke nego mi. To kaže na pr. zvon v Schaffhausen-u v Švici. Na njem se čita letnica 1486 in napis: *Vivos voco, mortuos plango, fulgura frango*. To je tisti imenitni zvon, od kojega si je izposodil Friderik Schiller nadrek svoji pesmi svetovne slave: „Das Lied von der Glocke“. Z njim zvone le v poletju ob nedeljah; čez zimo pa ga dobro ovijejo, da mu mraz ne škoduje. Slovenci, posnemajte kaj tacega! Res je, da vseh starih zvonov, kadar niso več rabni za cerkve, ne moremo spraviti v muzej, a nekateri se morajo na vsak način oteti. Tu so vpoštovati naslednji razlogi:

1. Starost zvona. Kolikor starejši toliko bolj zanimiv. Ni znano, ali se dobi v naši škofiji še kak zvon iz 13. stoletja, silno redki so iz 14., zelo redki iz 15. stoletja.

2. Glasovit zvonar, ki je zvon vliil. Tu se odlikuje Viventius Nicola živeč na Kranjskem ali vsaj v obližju krog l. 1340.

3. Pomenljivi napisi, izvanredne podobe, značilni okraski in vtisnjeni medalijoni, sploh nena-vadna znamenja na zvonu *)

Župnik Josip Lavtižar.

(Dalje prihodnjič.)

*) Danes se neodpustljivo pregreši, kdor brez posveto-vanja, kar na svojo roko za nekaj beličev proda večidel kakemu berlinskemu agentu naših cerkvenih starin: bodi si že te ali one stroke. Izvedelo se je pred kratkim n. pr. za star zvon nekje na Dolenskem. Hitro se je vprašalo — mo-gočo nesrečo v vidku — za njim. A zvonú ni bilo več sledu; pač pa se je sledil po okraji še žid, ki je, vrečo na rami, stikal od župnišča do župnišča. Izgubljeno je domači posesti potem kaj tacega, kar nas diči, za vselej. Ob podobnih, še to dōbo ne-redkih slučajih se čudimo prav za črav temu naziranju pač naj-bolj — kakor da bi vsak vedel vse. — Častiti! Čemu pa nam je merodajno »Društvo za krščansko umetnost v Ljubljani?«

Uredn.

Stolna cerkev v Ljubljani. *)

(Konec).

Nad levimi zakristijskimi vratmi je naslikan sv. Gregorij Veliki, nad desnimi sv. Avguštin, temu nasproti pa sv. Hieronim. Pod njim je doprsni kip Ivana Antona Dolničar, pod sliko sv. Hieronima pa Antona Alojzija Wolf, slavnega ljubljanskega knežškofa, izdelal kipar Fran Zajec.

Glavni oltar v prezbitoriju je iz lepega marmorja, do njega vodijo tri stopnjice. Tu ni tabernakeljna, ker je v stranski kapeli, pač pa je napravljen iz čistega kararskega marmorja tron s kiborijem za izpostavljanje sv. Rešnjega Telesa. Kiborijeva streha počiva na 12 stebričih, njih kapiteli so iz medi in so v ognju pozlačeni. Baldahinu na vsaki strani je po eden mramornat angelj, jako umetno izvršen v baroknem slogu.

Zakaj pa je tabernakelj s sv. Rešnjim Telesom v stranski kapeli? Pripusti ljudje pripovedujejo, da zato, ker so Turki napadli stolno cerkev in je stopilo kopito turškega konja na kraj, kjer je glavni oltar. Radi tega je ta prostor oskrunjen in se mora sv. Rešnje Telo hraniti v tabernakelju pri stranskem oltarju. To je torej ljudska govornica. Tabernakelja na glavnem oltarju pa v resnici radi tega ni, ker je splošno po škofijskih cerkvah v stranski kapeli radi škofovih posvečevanjskih in drugih opravil pri velikem oltarju. Moralo bi se prepogostokrat do sv. Rešnjega Telesa obračati hrbtom. To bi pa ne šlo.

Za oltarjem so sedeži za dvanajst kanonikov in za škofa v sredi. Nad sedeži na naslonilih so okrogle reliefne podobe, predstavljajoč mučeniško smrt dvanajsterih apostolov, nad škofovim sedežem je pa podoba, ki kaže papeža na prestolu. Na zadnji steni v prezbitoriju je obešena podoba sv. Nikolaja, slikal Langus. Okvir tej podobi je meden in v ognju pozlačen, obrobek pa iz marmorja. Na desni strani tej sliki je kip sv. Pavla, na levi pa sv. Petra. Nad podobo sv. Nikolaja nosi dvanajst angeljcev, drug za drugim, zlato cvetličje, v kojega sredini je napisano:

„SANCTUARIUM
MEUM METUITE.
EGO DOMINUS“.
Lev. XIX. Cap.

(Mojega svetišča se bojte; jaz sem Gospod).

Ta napis držita v rokah dva lesena kerubima. Vrhu teh je naslikal Langus Krista s

križem. Na levi strani Kristu je alegorično hrepenenje, na desni pa čuječnost.

Štiri slike na stranskih prezbitorijevih stenah nam kažejo čudežne dogodke iz življenja sv. Nikolaja.

Pomen teh štirih podob popisuje Dolničar v svojem spisu: *Historia cathedralis ecclesiae Labacensis* (str. 66 in 67 tako-le.) Prva na desni strani: V Liciji je bila velika lakota, da so ljudje radi nje umirali. Nikolaj vse razda, kar ima in trdno zaupa v Boga, da bo pomagal. Uprav tedaj, ko je Boga prosil pomoči, naloži kupec na otoku Siciliji svojo ladijo z žitom, da bi odplovel na Španško. Ko je že mislil odriniti drugo jutro, prikaže se mu ponoči sv. Nikolaj in mu veli, da naj ne pelje žita na Španško, ampak v Miro, kjer ga drago proda. V spricho, da niso to sanje, stisne mu v roke tri zlate. Ko je kupec videl, da ima zlate v roki in da je soba zaklenjena, je prepričan, da je imel božjo prikazen. Zato je odpeljal žito ne na Španško, ampak v Miro, kjer ga je drago prodal. Kupec je povedal vse ljudem, ki so zato hvalili Boga in svojega svetega pastirja Nikolaja.

Druga podoba na desni: Neki pobožni ljudje so romali na grob sv. Nikolaja. Satan pa, da bi mogel kako škodo in nečast napraviti, se je preobrazil v žensko s polnim vrčem olja na glavi. Ta ženska prijazno nagovori romarje. Pravi hinavsko, da bi rada ž njim potovala na grob sv. Nikolaja, a ima take bolečine v trebuhu da jej ni mogoče ž njimi. Prosi pa jih, da bi vzeli ta vrč olja, naj bi gorel v svetilnicah pri svetnikovem grobu. Božjepotniki so mislili, da govore s pobožno žensko in so vzeli olje. Toda drugi dan je nastal grozen vihar in že so mislili vrniti se na suho. Tu se jim prikaže sv. Nikolaj v podobi častitljivega starčka in jim veli, da naj vržejo vrč z oljem v morje, ker ga jim je dal satan v podobi ženske, potem bodo lahko jadrili dalje. In res so vrgli vrč z oljem v morje. Morje je utihnilo, a nastal je v morju radi tega grozovit, smrdeč plamen.

Prva podoba na levi strani: Evstahij, mestni glavar v Miri je bil z denarjem podkupljen in je dal tri imenitne meščane po krivici v smrt obsoditi. Vsi meščani so bili radi tega jako žalostni. Ko svetnik to izve, hiti na morišče, kjer so oni trije obsojenci z zavezanimi očmi in uklenjenimi rokami pričakovali smrtne udarca. Nikolaj potegne meč rabeljnu iz rok in podari obsojencem zopetno svobodo. Nihče se mu ni drznil ustavljati, tolika je bila njegova veljava. Pač se bo te krasne podobe spominjal vsakdo,

*) Gl. »Dan« 1900 št. 35 in 52 ter »Dan« 1901, št. 1.

ki je bil v mladosti ljubljanski učenec. Prav za škofovim prestolom je. Če je ob raznih slovesnostih želel videti od bliže škofa, prišel je sem — nagledal se škofa in pa te duhovite podobe.

Druga podoba na levi strani: Radi raznih čudežev se je slava sv. Nikolaja zelo širila. Kdor je bil v stiski, zatekel se je k njemu. Tako so mornarji z ljudstvom vred na ladiji, ko je nastala huda nevihta, jeli klicati na pomoč sv. Nikolaja. Svetnik se jim je kmalu prikazal in jim rekel: „Glejte, tu sem, ki me kličete, prinašam Vam pomoč, ako zaupate. Zaupajte v Boga, čegar služabnik sem“. In prijel je za krmilo in srečno vodil ladijo skozi valove. Ko se je vihar polegel, je izginil.

Na prvi sliki v prezbiteriji na desni strani spodaj pri kraju vidiš tudi podobo slikarja teh 4 velikih prizorov: Quaglia. Naslikal se je sam tem pomočkom, da je držal v eni roki zrcalo, a v drugi čopič.

Presbiteriju na stropu so slike, ki označujejo povod ustanovitvi ljubljanske škofije. V sanjah se namreč prikaže sv. Nikolaj cesarju Frideriku IV. pri obleganju mesta Celja in ga svari pred vdovo grega Ulrika. Na desni stran te slike prejema Žiga Lambergar, prvi škof ljubljanski, ustanovno pismo in privilegij Friderika IV., na levi podobi potrjuje ljubljansko škofijo papež Pij II.

Zanimiva je tudi slika na stropu v zakristiji: Oza se namreč dotakne skrinje zaveze in je zato s smrtjo kaznovan.

Do sedaj smo si na kratko ogledali notranjščino šenklaške cerkve. Kako sodbo bomo o njej izrekli? Splošno moramo trditi, da je notranjščina lepa, pravilna, nekateri oddelki so prav okusno in umetniško dovršeni. Neugodno pa je, kot povsod, deloval tudi „časa zob“, ki vse ogloda in pokvari prej ali slej. Najbolj se to pozna na slikariji. Nekatero barve so otemnele, druge obledele in tako je polagoma izgnila prvotna krasota. Nekaj hib pa so provzročile tudi umetnikov roke.

Seveda skoro vsi nedostatki in vse nepravilnosti se dajo več ali manj opravičiti, ker je vsa šenklaška cerkvena arhitektura in pa tudi slikarija v duhu baroknega sloga. V 17. in 18. stoletju je zavladala namreč v umetnosti velika samovoljnost. Umetniki se niso več menili za pravila; vsak je delal, kakor je bilo njemu všeč. Pazili niso na pravilno konstrukcijo, ampak vse jim je bilo na prebogati lepšavi. Tako so zašli v preobloženost in prisiljenost. To vse opažamo več ali manj pri šenklaški cerkvi.

Dne 15. majnika 1901 preteče 200 let, odkar so pričeli zidati novo stolnico sv. Nikolaja. Končali so zidanje 8. majnika 1707. Zares vstrajni in požrtvovalni so bili naši predniki pri zidanju nove cerkve, zlasti ako pomislimo vseh tedanjih težkoč. Šenklaško cerkev so čas teh 200 let samo dvakrat obsežneje popravljali; in sicer l. 1841. in l. 1859. Kakor smo o tem že natančneje govorili („Dan“, 1900 št. 35.) Notranjščina je cerkvi sicer še vedno lepa. A mnoge stvari, zlasti slike bode kmalu izročiti umni roki, da ukrene, kar cerkvi prija in umetnost proslavi. A le umni roki!

A. M.

Sv. Doroteja.

(10. februarija.)

V daljnem mestu: Cezareja
Je živela deklica —
Po imenu Doroteja,
Plemenitega srca.
Sveto vero je dobila,
Ohranila jo zvesto,
In malikov ni častila,
Greha bala se močno.

Je ljubezen plameneča
Nji ogrevala srce;
In za Jezusa goreča
Zmaga zapeljivce vse.
Oster meč ji srce rani,
Da prelije svojo kri:
In na Jezusovi strani
Zdaj se v raju veseli.

* * *

Sveta Doroteja! prosi
Vselej Jezusa za nas,
Naj ob naši smrtni rosi
Nam pokaže raja kras,
Da se tamkaj veselili
Bomo s teboj vekomaj,
Vsi za Jagnjetom hodili,
Vživali nebeški slaj.

K. š. svetnik Simon Gaberc.

Simfonije — Soglasbenice. *)

XXI.

Svetniki, o Bog, Te premišljajo v nebesih in ne utrudijo se.

In jaz naj bi pozabil Tvoje pričujočnosti, naj bi se utrudil s Teboj govoriti? — —

*) Gl. »Danica« 1900, st. 50 str. 398.

Kralj kraljev! V moje srce si prišel, kraljuj popolno nad njim . . . v njem . . .

Vladaj mojemu spominju. Naj bi nikoli ne pozabil Tvojih dobrot.

Vladaj mi moj razum. Okrepčuj ga v pre-mišljevanju Tvoje velikosti.

Kraljuj moji volji in podvrzi jo Svoji oblasti.

Kraljuj pred vsim mojemu srcu in posveti vse njegove občutke, težnje in njega poželjenja.

Edino po Tebi uaj hrepeni; edino Tebe naj se boji in v Tvoji ljubezni naj miruje moje srce.

XXII.

Ne veste li, da ste tempelj
Božji in da Duh Božji pre-
biva v vas. (1. Kor. 3. 16.)

Svetišče je odprto . . . In Ti Vrtar mojega srca zapri vhod praznim stvarjem, in imej, o Jezus, usmiljenje z mojim srcem.

Ozdravi mi srce, posveti je; sebi vredno je stori . . .

Občutki Tvojega srca naj bi bili moji.

Plamen Tvojega srca naj bi sežgal moje.

Nežna ljubezen Tvojega srca naj bi gani-la moje . . .

In potem Ti zažgem lepo dišeče kadilo v dar.

Moj duh Te poveliča in poslavi Tvojo neizmerno dobroto.

XXIII.

Razlaganje tvojih besedij
razsvetljuje in daje spo-
znanje malim.

(Ps. 118, 130.)

Tvoje besede so visokoumne, brezno so modrosti. Moj um je pa slab, ničeven.

A moja volja, moje teženje je ponosno, pre-zvetno.

Razjasni mi um in ukrepi mi voljo in natančno spoznam potem zaklade resnice, ljubezni in milosti.

Svojo pot zazrem in svoj cilj.

XXIV.

Po tvoji pomoči hrepenim
o Gospod!

(Ps. 118, 174.)

Usta naj mi pričajo o čutih mojega srca.

Omagujem . . . Od vseh stranij hite izkušnjave in trepečem pred njimi.

Kam naj bežim, kam se skrijem pred njimi?

K Tebi pritečem in Ti mi pomagáš.

Iz mojih ustnic pa hvalna pesem zavre.

(Ps. 118, 171.)

F. S. Pavléto.

O pogovorih.

(Konec.)

Dandanes je pač redka družba, v kateri bi se v tem pogledu ne grešilo. A varovati se je opravljanja,

krivične sodbe in sumničenja. Rado se pripeti, da se osebne zadeve odsotnih razpravljajo. N. pr. kdo omeni, kaj je drugi rekel ali storil, kakšen je, kako se véde.

Ako se dobrim delom podtikajo odsotnega slabi na-mena, zove se to sumničenje. Tako se dandanes mnogo-krat zgodi v družbi in v političnih listih. Z ozirom na take in enake pregreške v govorjenju nam daje sv. Duh lepe nauke. Tako se bere v bukvah pre-govorov (13. 3.): „Kdor svoja usta varuje, va-ruje svojo dušo (mnogih grehov in zlegov); kdor pa je nepremišljen v govorjenju, temu se bo hudo godilo. Modri Sirah pa pravi (21. 28.): „Ustnice nespametnega neumnosti pripove-dujejo, besede razumnega pa so na tehtnici pretehtane“. (28. 29): „Svoje zlato in srebro raztopi in tehtnico iz njega napravi za svoje besede in prave brzde svojim ustom, (dobro pretehtuj in prevdarjaj svoje be-sede, preden je govoriš, to je več vredno kakor zlato in srebro) in varuj se, da ti jezik kje ne iz-podleti“. V obče ne govori mnogo in pomisli vsi-kdar dobro, kaj govoriš. Sv. Avguštin pravi: „Zoper hudobije jezika je najboljši po-moček: molčečnost“. Zato je sv. Avguštinu bil tolik gnev do opravljanja, da je dal obesiti nad je-dilno mizo sledeči napis: „Quisquis amat dictis absentium rodere famam, — Hanc mensam ve-titam noverit esse sibi. — Odsotnika kdor kani streti tu zobmi — Naj ve, da mu pri mizi tej prostora ni!“ Ko so nekoč povabljeni jeli pri obedu odsotne opravljati, rekel je ta svetnik: „Ali izbršite ta napis, ali pa nehajte opravljati, sicer grem od tod v svojo sobo“.

„Personalialia semper sunt odiosa — Osebnosti niso nikoli brez pikróbe.“ *) O osebah se ni razgovarjati — zlasti ne gre njihove slabe lastnosti raznašati. (Se ve, da to načelo ne velja, kadar se v družbi omenjajo in pripo-ročajo le bližnjikove dobre lastnosti, ali pa kadar se predpostavljene med seboj razgovarjajo o dobrih in slabih lastnostih podložnikov). — To je zlato pravilo, katerega se držeč bode sleheren vsikdar dobro izhajal povsod pred Bogom in pred ljudmi.

Ne bodi tudi preveč radoveden. Ne po-izveduj z veliko skrbjo o osebnostih. Saj to tudi ni prijetno za dotičnega, kateremu se stavijo tako vprašanja.

V obče pa pomislimo, kaj bi rekli, ki se razgo-varjamo v družbi, ko bi božji Izveličar med nas stopil in nas vprašal: „Kakšni so ti pogovori, ki je imate med saboj?“ Gotovo pa je, da je on v družbi med nami, v veseli in v žalostni, vsepovsod. Te resnice nikar ne pozabimo!

Župnik Alojzij Kummer.

Posvečuj praznike!

Bila je druga nedelja v mesecu prosincu 1877. leta, ko je duhovnik v neki vasi na Francoskem pri-digoval o posvečevanju praznikov ter toplo priporočal

*) Te besede je govoril duhovnik stanujoč na Kranjskem; a ne član ljubljanski škofiji.

zdržati se hlapčevskega dela. Ta pridiga je bila na poslušalce globokega utisa, ter je obrodila pri mnogoterih dober sad. Le nekega kmeta ondotne vasi je togotil ta župnikov govor. V svoji jezi je zaprisegel, da takoj prvo nedeljo očitno poprime za delo na polju. Videti ga mora gospod župnik in pa vaščani. Imel je namreč svoje polje v bližini cerkve.

Drugo nedeljo je takoj pričel delati. Ko so ljudje mimo njegovega polja šli k sv. maši, zasmehoval jih je ter jim zatrjeval, kako da se ne boji ne župnika ne Boga. Ali božja potrpežljivost se je bližala h koncu. Komaj je izustil par bogokletnih besedi, že ga napadejo hude bolečine. Moral je delo pustiti. S težavo leze domu. A že med potjo mu opočajo moči. Zavetja išče v neki sosedni hiši, da bi se malo okrepal. A polasti se ga nezavest in kot mrliča ga prinesejo v njegovo stanovanje na dom. —

Bog se ne pusti zasmehovati.

Gospicu M. R.

Hrvatska mladina posvečena Srcu Jezusovemu.

Po vsem svetu so se posvečevali lani in letos presv. Srcu Jezusovemu celi stanovci, cele dežele in države, pa tudi posamezni narodi. A lepše ginjivejše in slovesneje ni počastil božjega Srca nikdo, kakor je to storila hrvatska mladina na njegov praznik. Ta dan je praznoval Izveličar tisto slavje, kakršno pristojna Njemu, kralju vseh src. Ta krasni čin je prava zvezda danica, ki je vzišla med narodom hrvatskim, da mu obeta boljših, milejših časov.

Dobro vedoč, da nam izpolni mladina ali naše lepe nadeje ali pa našo bojazen, je pozval že spomladi preč. g. prelat dr. A. Jagatič*) v zvezi z odborom hrvatskih katehetov mladino hrvatsko, naj posveti letošnji praznik Srca Jezusovega sebe in svojo domovino božjemu Srcu. Kot zunanji znak vdane posvetitve naj bi se izročilo namestniku Kristovemu zlato srce z darovi duhovne ljubezni (molitvami, sv. obhajili in dr.) in spominjsko knjigo s podpis; v ta namen naj bi se priredilo romanje v Rim.

Ta oklic, ki je bil obelodarjen skoro v vseh hrvatskih listih, je užgal v dobrih srcih hrvatske mladosti gorečo navdušenost. Povsod se je pokazalo, kako lahko je pridobiti otroke za Tistega, ki je otroke tako zelo ljubil ter jih klical k sebi. Duhovniki, zlasti veroučitelji so se zavzeli za to gibanje in tudi škofje so pospeševali isto s pastirskimi listi. Izšla je v tem smislu spisana knjižica za mladino, katere se je v kratkem času razposlalo 30.000 izvodov, česar pa čne doživi nobena slovenska publikacija, če izvzamemo Mohorjevo družbo.

Pokazal se je vspeh tega delovanja. Vlada je dovolila, da se sme nabirati denar in kmalu so vrel skupaj prispevki za zlato srce in duhovne miloščine sv. očetu. Spominjsko knjigo so usmiljene sestre zagrebske prekrasno izdelale. Dragocena zunanja stran, (ki velja 160 gld.) kaže Izveličarjevo podobo s presv.

*) Tudi Slovenci smo se seznanili s preč. g. Jagatičem na 11 slovenskem katoliškem shodu

Srcem na prsih; umetno delo je izvršeno s svilo po načelih prof. Bauer. Več nego 160.000 podpisov mladinskih je urejeno po 15 škofijah hrvatskih. Ne le prva stran s podpisom pri posameznih škofijah je okrašena, temveč tudi mnogi zavodi in sole so okrasile svoje pole z lepimi, večkrat upravo umetnimi podobami in risarjiami.

Prve dni julija so bili mladi naši romarji iz Hrvatske v Rimu, da položijo sv. očetu k nogam svoje darove in udanost hrv. mladine, ter da ga poprosijo blagoslova za sebe in svoje vrstnike. Hrvati so dobili posebno avdijenco, v kateri so izročile belo oblečene deklice papežu zlato srce, gimnazijci spominjsko knjigo in mlad Dalmatinec pa Petrov novčič, nabran med mladino, 5000 kron v srebrni in pozlačeni skatljici.

(Konec prihodnjic.)

N.

Katoliški misijoni.

Dvojno nalogo je hotel Izveličar izvršiti na zemlji: Svojemu nebeškemu Očetu povrniti po grehu odvzeto čast in potolažiti pravično njegovo jezo, katero si je nakopalo po grehu nevhvaležno človeštvo. Hotel pa je tudi ljudi osrečiti za čas in večnost. Hotel je izgubljene ovčice pripeljati zopet v raj, katerega jim je bil zaprl greh prvih starišev. Jaz sem dobri pastir, je dejal sam o sebi. In po pravici! Saj je bil njegov neprestani klic, klic dobrega pastirja, ki je iskal izgubljenih ovčic, klic, ki je celo njegovo življenje odmeval po vseh potih njegovega javnega delovanja, klic, ki je utihnil še le na lesu sv. Križa, kjer je kot dobri pastir dal sv. življenje za ljubljene ovčice. Je-li pa ta glas na križu za vedno utihnil. O nikakor ne! Naš Izveličar je vedel, koliko je še ovac zunaj njegovega hleva, a hotel je, da tudi te pridejo v njegov hlev, da bode jeden hlev in jeden pastir.

In kako se je ta klic dobrega pastirja zopet začel po njegovi smrti, po njega sodelatelcih v vinarstvu nebeškem: po apostolih in njihovih naslednikih: En hlev bodi in jeden pastir: Krist Jezus. To je delo sv. cerkve, to delo je izvrševala v Kristovem imenu in je bode izvrševala do konca sveta. Sv. evangelij Gospodov se je oznanjal od solnčnega vshoda do zapada, od gorkega juga do mrzlega severa. Vneta za svoj vzvišeni poklic je prestopila cerkev meje vernega krščanskega sveta in začela donášati luč sv. vere v mračne temine paganstva, da tudi tukaj obhaja Izveličar zmagoslavje, katero je začel v tistem trenutku, ko so nad bornim jeruzalemskim hlevcem zapeli angeljev glasovi v tem-le smislu:

Da smo očeta enega sinovi —

Ljudje vsi bratje, bratje vsi narodi“.

Gloria in excelsis Deo! ta glas angeljev mora prodreti sovražne temine, da se te razjasnijo in da zasije nad njimi Kristov mir.

Da prestopilo je meje krščanskega sveta zvesto kardelo Jezusovih poslancev in s kakim vspehom! Blagoslov Kristov je rosil na njihovo delo in želi so

vspehe, da se jim čudi in strme gleda na njih bogoslužno delovanje ves svet. Kake vspehe zamore zabeležiti sv. cerkev o njihovem delovanju? Katere vspehe v bujno se razcvitajočih in za blagor bednega človeštva ter izveličanje človeških duš delujočih staroslavni in novejših cerkvenih redovih! Kake vspehe so žele nad vse koristne misijonske družbe, ki leto za letom pošiljajo čilih delalcev v misijonsko poslovanje, kjer se neumorno, požrtvovalno trudijo, da se kedaj uresniči želja Gospodova, naj bode eden hlev, ena čreda, eden pastir.

Navdušenje za apostoljsko - misijonsko delovanje pa se ni oprijelo samo požrtvovalnih mož, tudi krščanske device so postale zlasti v naših dneh junaške soborilke na torišču, kjer se bije boj med kraljestvom luči in kraljestvom teme, med vero in nevero, med kraljestvom Kristovim in kraljestvom hudobnega duha.

Ali ne vzradosti pogled na to plodonusno apostolsko delovanje vsakega krščansko čutečega srca? Ali ne bo tega vspeha do nas mlačnežev imel, da se tudi mi pridružimo in sodelujemo na katerikoli način? In kako sodelujemo? Od nas naš dobri nebeški pastir ne zahteva, da zapustimo rodni dom, svojo očetnjava in pohitimo v one kraje, kjer še ne sije nebeško solnce sv. vere, kjer se omike žar še ni razlil. A zahteva pa naša krščanska ljubezen, da tudi mi stopimo na delo. Drugi so zapustili svojo domovino, posvetili se blagru v paganstvu živečih duš. Ti naši sobratje v Kristu žive v pomanjkanju, v raznih revah in nadlogah, ti preganjajo s lučjo svete vere temo paganstva, ti delujejo na to, da zasije mir Izveličarjev tudi v srcih onih, ki niso še prišli do spoznanja jedino pravega Boga. Tem pomagati, te podpirati je naša dolžnost, v tem je naše misijonsko delovanje. Molitev, gmotna podpora stiskanim misijonarjem, ta nam je mogoča. Ako se potrudimo na ta način sodelovati v vinogradu Gospodnjem, potem postanemo tudi mi deležni onega blagoslova, ki ga rosi nebeški oče na delo vnetih krščanskih apostolov; deležni postanemo plačila, ki jih čaka pri njihovem vzorniku Kristu.

In slednjič ako se navdušimo za apostoljsko delovanje v tem smislu, moramo se navdušiti tudi za apostolsko delovanje na domačih tleh. Proč od Krista, proč od Rima! Ta duh se je zasejal tudi na tleh naše častite države. Tu vstopimo v boj z geslom: Nazaj h Kristu in Krist naš kralj nam je plačnik!

Upati smemo, da „Danica“, ki je od svoje zibelke ostala zvesta svojim načelom, zvesta svojemu imenu, odkaže tudi katoliškim misijonom skromen kotiček, v katerem zamore poročati o misijonskem delovanju in vseh njegovih svojih čitateljem ter jih s tem bodriti k dušnemu in gmotnemu podpiranju. Tem načinom je ne le „Danica“ mili slovenski zemlji, ampak „Danica“ tudi krajem, ki so potrebni žara „Marije Danice“ Ona naj poprosi, da Solnce pravice — njen Božji sin, žarom svoje sv. vere prav kmalu posveti v te temotne paganske tukave. Tako bodi!

L. P.

(Dalje pride.)

Književnost.

„Najboljša mati“, molitvenik za otroke Marijine, ki so v družbi ali zunaj nje. Knjižica je ravnokar drugič izšla in sicer zdatno pomnožena v popolen molitvenik. Ker je prva izdaja „Danicinim“ bralcem že znana, zato samo naštejemo, kaj je prinesla druga izdaja novega. Čisto nov je prvi del, ki na 51 straneh podaja 8 pristrčnih razprav; te pridejo prav posebno onim družbenikom, kjer duhovni predsedniki ne morejo imeti veliko nagovorov. V drugem delu so privedane poleg vsakdanjih molitev po še ene mašne, izpovedne in obhajilne molitve, vse litanije, ki se rabijo pri očitni službi — torej tudi litanije presv. Jezusovega srca. Marijine častilce razvesele posebno „Male dnevnice“ v čast Mariji brezmadežni, ki so v tej knjigi in so izšle tudi posebej v ponatisu (po 15 vin). — „Voditelj v bogoslovnih vedah“ piše o tem molitveniku „Najboljša mati“: „Ta po vsebini in obliki pravlični molitvenik je kaj primeren za ude Marijinih družeb. Dušni pastirji, širite med ljudstvom dobre domače molitvenike, da ne bo segalo za malovrednimi „molitveniki“, s katerimi tuje tvrdke delajo velikanski dobiček, in večkrat niti nimajo postavnega cerkvenega odobrenja“. Štajarski duhovniki izkušajo torej isto, kakor mi na Kranjskem. Skoro polovica mej ljudstvom nahajajočih se molitvenikov je cerkveno nepotrjena in je pisana v žalostnem jeziku. Slabi molitveniki so zanesli mej ljudstvo veliko plevela tudi v jezikovnem oziru. Stariši, tudi vi upoštevajte te besede „Voditeljeve“. Kupujte le take slovenske molitvenike, ki so jih res duhovniki spisali, in ki so spisani v čisti slovenščini. Isti pisatelj je izdal tudi knjižici: „Otrok Marijin“ in „Vodilo otrokom Marijinim“. „Vodilo“ je še v zalogi in podaja na 120 straneh pravila in obrede za Marijine družbe. Velja pa zase vezano v platnu 60 vin. Najrajše pa imajo udje Marijinih družeb „Vodilo“ skup vezano z molitvenikom „Najboljša mati“. Obe knjižici skup vezani ste na razpolago v vezeh po 130, 180, 200 in 300 vin. Molitvenik sam stane 100 ali 150 ali 200 vin. Cene so umerjene po elegantnosti vezi. Dobe se pa zgoraj omenjene Fr. Bleiweissove knjige v Ničmanovi prodajalni in Breskvarjevi knjigoveznici v Ljubljani ter v prodajalnicah na Brezjah.

— i —

Rimsko.

Leon XIII. v kulturnem boju s Francijo. Francoska vlada namerava izdati postavo, s katero naj bi se ustavilo razširjanje in množenje cerkvenih redov in zaplenilo premoženje obstoječih redovnih zavodov. Neki konservativen francoski časnik piše o avdijenci, katere je bil jeden njegovih sotrudnikov deležen pri sv. očetu in govori o izidu in izjavi sv. očeta glede te važne točke. Sv. oče so se britko pritožili o protikrščanskih sektah, ki rujejo po Franciji zoper sv. cerkev. Že v pretečenem letu so hoteli povzdigniti svoj glas proti neugodni, škodljivi šolski postavi, a so molčali. Ta nov protiverski pojav pa jih sili govoriti jasno po Njihovi apostolski dolžnosti. Oni ne morejo privoliti, da bi francoska vlada zlorabljala konkordat,

netila z njim boj in zatirala cerkvene redove. Ker kakor svetna duhovščina, tvorijo tudi redovi bistven del katoliške cerkve. Franciji se je zahvaliti za to, da zavzema v kitajskih razmerah tako važno mesto le samo temu, da je prevzela pokroviteljstvo krščanske civilizacije in katoliških misijonov. V Levantu, Carigradu in Siriji izgubi Francija svoje uplivno stališče, ako se odpove zastopanju cerkvenih pravic. Nihče ni toliko storil za ohranjenje moralne celokupnosti Francije, kakor ravno Oni, ki so spodbujali francoske podanike naj bi raje služili republiki, kot da jo napadajo, menijo sv. oče. Francija gotovo ne bo tako previdna, da bi se odpovedala Njih uplivni pomoči. Pred kratkim jih je prosil svetni mogotec, naj vzamejo Franciji vse pravice, ki jih vživa pod vodstvom sv. prestola v Orijentu in vzhodni Aziji. A Oni so ostali dobrohotni proti Franciji. — Ni nam skoraj dvomiti, da bi ne bila istinita vsebina tega navedenega pogovora. *L. P.*

I. Bratovske zadeve

molitvenega apostolstva.

Glavni namen za mesec februarij:

Krščanski duh v družini.

b) Posebni nameni.

8.) **Sv. Ivan Mat.** Več katoliških profesorjev za vseučilišča. Podpiranje Vincencijeve družbe. Slovenski učitelji in učiteljice.

9.) **Sv. Apolonija.** Udanost v trpljenju. Stanovitnost in zvestoba v redovnem poklicu

10.) **Sv. Školastika.** Milost srečne zadnje ure. Obvarovanje slovenske mladine pred zapeljevanjem.

11.) **Sedem svetih ustanoviteljev servitskega reda.** Servitski red. Zdravje sv. očeta. Več spreobrnjenecov.

12.) **Sv. Gaudencij.** Milost duhovskega poklica. Katoliški pesniki in pisatelji. Za krščansko šolo.

13.) **Sv. Katarina Riška.** Več družin v stiski. Dušni mir. Ženski redovi.

14.) **Sv. Valentin.** Duhovniki in obhajanci Cesar avstrijski. Cerkev in preganjani kristijani na Kitajskem.

N.

Listek.

Družbe sv. Cirila in Metoda (Konec) otroški vrtec na Greti v Trstu je tudi božičeval in to v prav lepem vsporedu. Tako-le je bilo: Molitev, deklamovala Marica Prašelj — Kje biva ljubi Bog, govorili Angela Bravnicar in Rudi Pavlič — Angelj varuh, deklamovala Tončika Turek — Bolna mati, božična deklamacija, Ivanka Barič — Sv. Nikolaj, deklamovala Lenika Žigon — Molitev novega leta dan, deklamovala Marija Frluga. Žive podobe „Jaslice v bengalični luči“: Sveta družina: Josip Pertot, Malika Žetko in Ivanka Gustiša — Pastirji: Jakob Čuban, Fran Birsa, Karol Žerijav — Angelja: Vekoslava Barič in Marija Šverca. Med posameznimi točkami so otroci skupno peli. Več let v tem vrteci pridno deluje g. Margareta Podkrajšekova. — V Rojani v Trstu so otroci za božičnico deklamovali in peli so iz čilih grl med drugim to-le: Slovenski svet, govoril Vladimir Mijalovič — Posvečenje, govorila Ana Umek — Zahvala, govorila Alma Rupnik — Žive božične podobe s petijem. — Kar pre-

senetil pa nas je takrat še ne leta stari otroški vrtec v Tržiči na Gorenskem. Kako krepek korak je zastavila s tem vrtecem družba med žilavim narodom naše gorenske strani, berite iz naslednjega vsporeda: 1. Koračnica s petijem: „Telovadci mladi“. 2. Igra v krogu s petijem o ptičkih: „Nam ptičkom dobro se godi“. 3. Zima, govoril Josip Kralj. 4. Petije: „Zima“. 5. Zvon na poti, govoril Karol Mehle. 6. Petije: „Brž otroci mi vstanite“. 7. Mladi dedek, dvogovorila Josip Vidmar in Josip Kralj. 8. Konj in vrabec, govorila Marija Schweiger. 9. Petije: „Oj zlati čas“. 10. Oj punica ta — opravka mi da, govorila Pavla Prezelj. 11. Petije: „Pridna deklica“, pele 3 deklice. 12. Zima — zima bela, govorili Kozma Ahačič, Mirko in Peter Mally. 13. O nosku, dvogovorila Josipa Jagodic in Mihela Klemenec. 14. Deček in knjiga, govoril Blažek Jeglič. 15. Petije: „Kaj se vam zdi, pastirčki vi?“ 16. Otroci veselje, božični govor, govorila Pavla Prezelj. 17. Petije: „Zvoni zvonček“ in 18. Zahvala dobrotnikom, govorila Angela Premrov. Konečno je veleč. g. duhovni svetnik Fran Spendal razložil množno zbranemu občinstvu, kako neutrudno deluje družba sv. Cirila in Metoda in kako je samo tej družbi zahvaliti se, da ima Tržič sedaj tako lep otroški vrtec (gl. „Danica“ t. l., št. 1; dopis iz Tržiča). — Slovenci! Iz tukajšnjih poročil v „Daničinah“ števikah („Dan.“ 1900 št. 51, „Dan.“ 1901 št. 1. 2. 3. 5. in današnja 6ta) o naših šolah in o naših vrtecih ste razvideli, kak duh — kak verski, dinastični in narodni duh da véje po vseh naših vstavih. — Naša družba gleda čez vsa osebna mrženja, čez vse politične razdvoje — tje čez — v ono prihodnost gleda, ki naj bo slovenskemu narodu mileja. Na to najstrožeje krščansko naziranje vsak čas in ob vseh razmerah oprta je naša družba ostala vse-slovenska, kot je bila od prvega začetka; vseslovenska, ker — edina. Nas podpirajo vse stranke; to je pa tudi več kot naravno: saj mi nobene strankarije ne poznamo. A mesečne naše potrebe, rojaki, iznašajo to pričujoče leto po okroglih 1370 glđ.; le samo učno osobije nas stane krog mesečnih 762 glđ. — Te številke naj vam govore!

Iz „Daničinah“ poročil, dokončanih tem spisom, sprevidi pač vsak Vas, kaka sreča za posameznike, kaka sreča za ves slovenski rod je „Družba sv. Cirila in Metoda“. Zato nam bodite zvesti podpiratelji vsi Slovenci! — Vestno Vam vrnemo Vašo ljubav neupognjeno nadaljujoč blaženo delo za sv. vero in za ljubi rod.

† **Mil. škof Ignacij Mrak** je bil 5. januarija t. l. v marquetteški stolnici slovesno pokopan. V sóstanovski ljubavi so mu prihiteli do pogreba Ivan Ksaverij Katzer, nadškof iz Milwaukee Wis. ki je pel sv. mašozadušnico in ga pokopal, Richter škof iz Grand Rapids, Mich., pogrebni govornik, škof Foley iz Detroita in škof Eis iz Marquette, Mich. V sinovski ljubavi pa v kar moč obilem številu duhovniki in neduhovniki iz raznih škofij. Amerikanom — to v svoj pouk opazujemo — ob podobnih prilikah pač ni predolga nobena pot. Po končanih sv. obredih so položili častitljivo truplo poleg škofov Friderika Baraga in Ivana Vertin. — Svet kraj domačinu, ki pride v ameriški Marquette! Tu v katedrali namreč skupno čakajo častitega vstajenja prvi trije marquetteški škofje — vsi trije Slovenci — vsi trije Kranjci.